

William Trumbull.
Een diplomaat van James VI/I in Brussel,
1605-1625¹

door

Imran UDDIN

Abstract

After the conclusion of the Treaty of London (1604) a diplomatic team arrived in Brussels. William Trumbull was the main secretary to the ambassador, Sir Thomas Edmondson. After the departure of Edmondson in 1609, Trumbull remained as agent in the archducal Netherlands until the death of king James and the start of a new Anglo-Spanish war under Charles I (1625). His career sheds some light on how the lower gentry in England gained access to the Jacobean diplomatic corps, renowned for its professionalism. As one of the longest serving representatives of James VI/I at a foreign court and thanks to his extensive correspondence it is possible to look at his career in detail.

De buitenlandse politiek van de vroege Stuarts, James VI/I (1603-1625) en Charles I (1625-1649), kreeg in het verleden weinig aandacht van historici. Twee redenen kunnen hiervoor worden aangehaald. Ten eerste beheersten de burgeroorlogen die de Britse eilanden in het midden van de zeventiende eeuw teisterden het historisch onderzoek. Voor de periode van de vroege Stuarts werd vooral gezocht naar oorzaken van dit conflict. Ten tweede werd het beleid van beide vorsten door vele historici als een mislukking bestempeld². Maurice Lee was de eerste die ruim aandacht besteedde aan het buitenlandse beleid van James VI/I. Hij onderzocht de relaties tussen Engeland en Frankrijk tussen het aantreden van James en de dood van Hendrik IV (1610). Ook over diplomaten ten tijde van James VI/I en Charles I

¹ Met dank aan Johan Verberckmoes en Katrien Philippen voor hun aan- en opmerkingen bij dit artikel.

² C.E. HENNEKE, *The Art of Early Stuart Diplomacy* (Ph.D. diss. University of Virginia, 1999), p. 11-12; M. LEE, *James I & Henri IV. An Essay in English Foreign Policy, 1603-1610* (Urbana, Chicago en Londen, 1970), p. XIII-XIX.

verschenen weinig studies. Maurice Lee publiceerde een overzichtsartikel³. Christian E. Henneke ging in zijn ongepubliceerde doctoraatsverhandeling op zoek naar de diplomatieke cultuur onder de vroege Stuarts. Met mijn onderzoek wil ik die leemte verder opvullen aan de hand van één concreet geval: de diplomaat William Trumbull (ca. 1576/80-1635). Van 1609 tot 1625 agent van de Engelse koning aan het hof van de aartshertogen Albert en Isabella, is Trumbull "a familiar figure in the new age of government by paper: the relatively minor functionary who becomes a major source"⁴.

Trumbulls uitgebreide briefwisseling is bijzonder goed bewaard gebleven zodat zijn carrière in detail kan worden bestudeerd. De combinatie van de officiële correspondentie (*State Papers Flanders* in de National Archives, Londen) en de *Trumbull papers* (alle brieven die Trumbull ontving, bewaard in de British Library, Londen) geeft een goed beeld van hoe Trumbull als vertegenwoordiger van James VI/I functioneerde in Brussel tussen 1605/1609 en 1625. Historicus Thomas Cogswell beschreef het belang van de *Trumbull papers* in 1989 als

the basic starting place for any study of Jacobean England ... the collection is so rich that, in terms of signal blows to scholarship, Trumbull's recall to London in 1625 must rank with the fire in the Cottonian manuscripts and the destruction of the Irish Record Office⁵.

Drie kernvragen worden in dit artikel aan de orde gesteld: In welk statuut en met welke vergoedingen was William Trumbull diplomaat in Brussel? Hoe verzamelde hij informatie en waarop lag de nadruk? In welke mate was Trumbull een ambtenaar die instructies uitvoerde en in welke mate trok hij het initiatief naar zich toe? Het bronnenmateriaal bevat een aantal casussen die een antwoord bieden op deze onderzoeksvragen en het beeld van de functie van de diplomatie onder James VI/I kunnen vervolledigen.

Dat er een Engels diplomaat in Brussel werd gestationeerd, was te danken aan de Vrede van Londen, in 1604 gesloten tussen Spanje, Engeland en de Spaanse Nederlanden. Traditioneel beschouwen historici

³ M. LEE, 'The Jacobean diplomatic service', *The American Historical Review*, 72 (1967), p. 1264-1282.

⁴ L.J. REEVE, recensie van Owen G. DYFNALLT (ed.), *Manuscripts of the Marquess of Downshire*. Vol. V: *Papers of William Trumbull the Elder September 1614-August 1616* (Londen, 1988), *International History Review*, 12 (1990), p. 572.

⁵ T. COGSWELL, *The blessed revolution: English politics and the coming of war, 1621-1624* (Cambridge, 1989), p. 324.

James VI/I, de zelfgekroonde *Rex Pacificus*, als de voornaamste speler in de ontdooiing tussen Londen enerzijds en Madrid en Brussel anderzijds. Pauline Croft heeft er echter recent op gewezen dat er al vanaf 1590 onder Elizabeth I toenaderingspogingen waren, maar die hebben telkens gefaald⁶. De communicatiekanalen waren nochtans steeds open gehouden. De naaste medewerker van Elizabeth I, Sir Robert Cecil (1563-1612), bleef tot aan zijn dood in 1612 een sleutelfiguur in de Engelse politiek. Hij was de voornaamste Engelse onderhandelaar die in 1604 in Somerset House rond de tafel zat met een team van de aartshertogen en de Spanjaarden onder leiding van Jean Richardot, voorzitter van de Geheime Raad. De onderhandelingen startten eind mei en werden op 16 juli afgerond. De aartshertogen stuurden nadien Conrad Schetz, graaf van Hoboken, naar Londen en ontvingen Sir Thomas Edmondes in Brussel als gezant van James VI/I. Hij arriveerde er samen met Edward Seymour, graaf van Hertford, in mei 1605. Hertford vervulde zijn ceremoniële functie in het kader van de ratificatie van het vredesverdrag en vertrok nadien. Sir Thomas bleef in Brussel als resident. Bij zijn ambassadepersoneel hoorde William Trumbull.

1. WILLIAM TRUMBULL, EEN PRAKTISCHE DIPLOMATENOPLEIDING

Trumbull werd hoogstwaarschijnlijk geboren tussen 1576 en 1580, als zoon van John, een landbouwer, en Elizabeth Brogden. Beide families leefden al verschillende generaties in Yorkshire. Een advocaat, William Dudson, nam Trumbull in 1594 als leerjongen aan. Dudson woonde en werkte op de domeinen van Hampton Court, een van de belangrijkste koninklijke paleizen in de buurt van Londen. Trumbull verbleef bij hem of bij Charles Howard, Lord Howard of Effingham (vanaf 1597 beter bekend als de graaf van Nottingham), die toen 'Keeper of Hampton Court' was. Gegevens die licht werpen op deze periode in zijn leven zijn bijzonder schaars; duidelijk is dat hij vaak dienst deed als koerier en er Spaans leerde⁷.

⁶ P. CROFT, *Sir Robert Cecil, Rex Pacificus and the making of the Somerset House Treaty*, lezing gegeven in Somerset House te Londen, 27 mei 2004 in het kader van de conferentie 'Talking Peace: Somerset House 1604'. Voor anderen die dit standpunt bijtreden, zie J.D. MACKIE, 'James VI. and I. and the Peace with Spain, 1604', *The Scottish Historical Review*, 13 (1926), p. 242, en M. SMUTS, 'The Making of *Rex Pacificus*: James VI and I and the Problem of Peace in an Age of Religious War', in D. FISCHLIN en M. FORTIER (ed.), *Royal Subjects. Essays on the Writings of James VI and I* (Detroit, 2002), p. 374-375.

⁷ S.P. ANDERSON, 'The Elder William Trumbull: A Biographical Sketch', *The British Library Journal*, 19 (1993), p. 117-119.

Vanaf omstreeks 1599 werd meer en meer een beroep gedaan op Trumbull om de klerken van de Privy Council bij te staan. Een van die klerken was Thomas Edmondes. Kort daarna werd beslist dat Trumbull permanent in dienst zou blijven bij Edmondes. Elizabeth I stuurde Edmondes in 1599 verschillende keren naar de aartshertogen en later naar Frankrijk om vredesbesprekingen tussen Engeland, Spanje en de aartshertogen voor te bereiden. De daaropvolgende conferentie van Boulogne (1600) faalde⁸. In 1604 lukten de vredesonderhandelingen in het Londense Somerset House wel.

Trumbull volgde Edmondes in 1605 naar Brussel, waar hij de functie van eerste secretaris waarnam. De ervaring die hij in die periode opdeed, bleek een belangrijke troef te zijn voor zijn verdere carrière als diplomaat. Na het vertrek van Sir Thomas uit Brussel in september 1609 bleef Trumbull achter, eerst als "chargé d'affaires" en vanaf eind 1609 als agent⁹. Dit was gepland als een tijdelijke oplossing want Sir Dudley Carleton (1574-1632) zou Edmondes in Brussel opvolgen. Trumbull zou na diens aankomst Edmondes volgen naar Londen. Onvoorziene omstandigheden leidden er evenwel toe dat Carleton in Venetië werd gestationeerd¹⁰. Trumbull bleef in Brussel. Hij zou nooit het statuut van residerend ambassadeur krijgen, maar hij vertoefde er uiteindelijk zestien jaar, wat uitzonderlijk lang is voor een officieel vertegenwoordiger van een vorst.

Trumbull werd gewaardeerd om zijn doortastendheid. Meermaals kreeg hij te horen hoe James VI/I hem loofde. Cecil, dan al verheven tot graaf van Salisbury, liet hem in 1612 weten dat de Engelse koning zijn diensten wist te appreciëren en volgens George Abbot, aartsbisschop van Canterbury, bestempelde de vorst Trumbull als "a very good, diligent and discrete servant"¹¹.

Behalve zijn knowhow was er vanuit het oogpunt van de vorst tevens een financieel voordeel om een ambtenaar als Trumbull in Brussel

⁸ P.C. ALLEN, *Philip III and the Pax Hispanica, 1598-1621* (New Haven en Londen, 2000), p. 42.

⁹ *Historical MSS Commission ... Marquess of Downshire* [verder *HMC Downshire*] ii (1936) 222-223, Beaulieu aan Trumbull, Londen, 18 januari 1610.

¹⁰ C.E. HENNEKE, *The Art of Early Stuart Diplomacy*, 152; Londen, British Library, Stowe Manuscripts 171 f° 143, Carleton aan Edmondes, 6 augustus 1609; f° 253, Carleton aan Edmondes, Londen, 19 juni 1610; f° 307-308, Carleton aan Edmondes, Londen, 25 juli 1610; *HMC Downshire* II (1936) 343, William Devick aan Trumbull, Parijs, 7 augustus 1610; *HMC Downshire* II (1936) 342, Beaulieu aan Trumbull, Parijs, 7 augustus 1610; T. BIRCH, *Court and Times of James the First* (Londen, 1848), I, p. 103. De data zijn overgenomen uit het archiefmateriaal en zijn dus in oude stijl, tenzij anders vermeld. De jaartallen zijn wel aangepast en het nieuwe jaar vangt dus consequent op 1 januari aan.

¹¹ *HMC Downshire* IV (1940) 239, Abbot aan Trumbull, Lambeth, 29 oktober 1613.

te houden. Als zaakgelastigde en als agent ontving Trumbull oorspronkelijk 20 shilling per dag. Dat werd in 1618 verdubbeld. In vergelijking met Edmond's, die 66 shilling per dag kreeg, bleef het echter een karig loon¹². James kon rekenen op een plichtsbewuste diplomaat die een praktische opleiding had genoten en bovendien goedkoper was dan andere diplomaten van hogere rang. Een dergelijk argument zal voor een financieel noodlijdend Engels hof een belangrijke stimulans zijn geweest. Trumbull maakte deel uit van een diplomatenkorps dat de historicus Maurice Lee looft om zijn professionaliteit¹³.

Met een loon van 20 shilling per dag, dat bovendien traag werd uitbetaald, hoeft het niet te verwonderen dat de Engelse gezant in Brussel vaak klaagde over zijn lamentabele financiële situatie. Dit deed hij meestal in afzonderlijke brieven die hij bij zijn officiële dispatches stak en richtte tot de Secretary of State. Behalve een loon kregen de meeste ambassadeurs ook een onkostenvergoeding. Trumbull moest die uitzonderlijke kosten echter uit eigen zak betalen¹⁴. Hij wendde zich tot naaste medewerkers van de koning, zoals Robert Carr, om soelaas te vinden:

But I lyve in a clymate where my Religion is most odious, where all his majesties ill affected subiects, and fugityves, are fostered; and where I must with monney purchase the good looks of men with whome I have to deale, at a second, or third hand¹⁵.

Carr was in maart 1611 verheven tot burggraaf van Rochester en in november 1613 tot graaf van Somerset. Na de dood van Salisbury in 1612 benoemde James geen nieuwe eerste staatssecretaris, maar nam die functie zelf waar tot in maart 1614. Robert Carr, alias Rochester, trad in die tussenperiode op als persoonlijke secretaris van James en behandelde de diplomatieke correspondentie. Trumbull vroeg hem adequate middelen om zijn taken naar behoren te kunnen uitoefenen¹⁶.

Trumbull zag zijn inkomsten verhogen in februari 1614 toen hij tot klerk van de Geheime Raad van de Engelse koning werd benoemd. Hij kocht deze positie van Sir Thomas Edmond's voor 300 pond sterling.

¹² G.M. BELL, *A Handlist of British Diplomatic Representatives 1509-1688* (Londen, 1990), p. 265-266; *HMC Downshire II* (1936) 187, Beaulieu aan Trumbull, Londen, 16 november 1609.

¹³ M. LEE, 'The Jacobean diplomatic service', 1264.

¹⁴ Londen, The National Archives, State Papers [verder TNA, SP] 77/10 f° 264V, Trumbull aan [Rochester], Brussel, 26 februari 1613.

¹⁵ TNA, SP 77/10 f° 338, Trumbull aan Rochester, Brussel, 6 oktober 1613.

¹⁶ TNA, SP 77/10 f° 280f, Trumbull aan [Rochester], Brussel, 3 april 1613.

Als klerk ontving hij £ 50 per jaar¹⁷. Toen de koning Sir Ralph Winwood in maart 1614 tot eerste staatssecretaris aanstelde, stemde dat Trumbull hoopvol. Winwood was zelf immers ambassadeur geweest en wist dus uit eigen ervaring welke onkosten er waren. Trumbull benadrukte dat hij in de voorbije zes jaar geen penny had ontvangen voor zijn onkosten. Bovendien werd zijn loon ook traag uitbetaald¹⁸. De achterstallen zouden echter blijven oplopen. Op 21 juli 1615 gaf Trumbull een gedetailleerde argumentatie die hij tot de monarch zelf richtte. Hij legde de nadruk op zijn lange verblijf in Brussel. De toelage die hij tot dan kreeg was klein, de buitengewone kosten daarentegen groot. Met een aantal argumenten wou hij James VI/I overtuigen van het onrecht dat hem werd aangedaan¹⁹. Trumbull omschreef het leven in de landen van de aartshertogen als bijzonder duur. Door de geografische ligging van Brussel, volgens hem het centrum van Europa, fungeerde hij bovendien als doorgeefluik voor tal van brieven, niet alleen afkomstig van de ministers van de Engelse koning, maar ook van Engelse bondgenoten²⁰. Verder moest hij groepen Engelse edelen ontvangen. Geld was daarnaast noodzakelijk voor geheime diensten, reizen naar het hof van de aartshertogen als ze niet in Brussel verbleven, en reizen doorheen de Zuidelijke Nederlanden om de belangen van James en zijn onderdanen te verdedigen. Ten slotte maakte Trumbull een vergelijking met de Engelse agenten Francis Cottington en William Beecher, respectievelijk in Spanje en Frankrijk, die wel buitengewone kosten terugbetaald kregen. In mei 1616 vatte hij zijn situatie treffend samen toen hij schreef,

my meanes and my patience, are both ended together: he that observed the one, & knoweth the other; cannott in equity blame me, when at the end of eleven yeares absence, and seven yeares continuall employment I do desyer either competent meanes to lyve, or to be revoked²¹.

Winwood bezorgde Trumbull op het einde van mei 1616 een beperkte onkostenvergoeding²². Het uitbetalen van het loon en het terugbetalen

¹⁷ 'Office Holders in Modern Britain. Clerks of the Privy Council', www.history.ac.uk/office/privycounc_intro.html#list (laatst geraadpleegd op 2 september 2005).

¹⁸ TNA, SP 77/11 f° 340^r, Trumbull aan Winwood, Brussel, 3 juni 1615.

¹⁹ TNA, SP 77/11 f° 115, Trumbull aan James VI/I, Brussel, 21 juli 1615.

²⁰ TNA, SP 77/10 f° 338, Trumbull aan Rochester, Brussel, 6 oktober 1613.

²¹ TNA, SP 77/12 f° 98^v, Trumbull aan Winwood, Brussel, 9 mei 1616.

²² *HMC Downshire V* (1988) 521 (brief 1100), John More aan Trumbull, Greenwich, 31 mei 1616; *HMC Downshire V* (1988) 533-534 (brief 1128), John More aan Trumbull, Londen, 20 juni 1616; *HMC Downshire V* (1988) 548 (brief 1156), John More aan Trumbull, 10 juli 1616.

van de onkosten bleef problematisch, ook al hield Trumbull niet op te smeken om geld om zijn schulden in de aartshertogelijke Nederlanden te kunnen betalen. In 1617 werden de achterstallen eindelijk uitbetaald dankzij de Secretary of State, waarbij Trumbull opmerkte dat hij zijn schulden wilde afbetalen "as farre as that monney will stretch"²³. Maar ook na 1617 gebeurden de uitbetalingen heel onregelmatig. Tegen 1621 was de Engelse staat Trumbull 2.000 pond sterling schuldig. Ondanks de harde woorden en zijn slechte financiële situatie bleef Trumbull zich nochtans ten volle inzetten.

Tegenover het karige loon stond een uitgebreid takenpakket waar Trumbull zich op moest toeleggen. Enerzijds moest de gezant inlichtingen inwinnen om Londen en zijn mede-ambassadeurs op de hoogte te houden. Dit was een complexe zaak van informatiegaring: eigen observatie werd aangevuld met een netwerk van informanten tot de uitbouw van een spionagenetwerk²⁴. Anderzijds moest de koninklijke gezant interveniëren in naam van de vorst die hem stuurde om de belangen van vorst, land en trouwe landgenoten te verdedigen. Die belangen waren van zeer verscheiden aard: van het behoeden van de reputatie van de vorst tot het bevorderen van de handelsbelangen en zelfs inzet voor individuele personen.

2. INFORMATIEGARING

2.1. Correspondenten in Europa

Het verzamelen van informatie en het doorspelen ervan was een van de belangrijkste taken van een ambassadeur. Trumbull nam het netwerk van correspondenten van Sir Thomas Edmondes over en breidde het uit. Tot de correspondenten buiten de grenzen van de Zuidelijke Nederlanden hoorden de Engelse diplomaten elders in Europa zoals Sir John Digby in Madrid (1610-1616), Sir Dudley Carleton in Venetië (1610-1615) en Sir Ralph Winwood in Den Haag (1609-1613). Ook met gezanten van protestantse bondgenoten en een aantal katholieke landen onderhield Trumbull goede contacten. Zo correspondeerde hij met de hugenoot Jean Hotman de Villiers, Frans diplomaat in het Heilig Roomse Rijk, die in 1603 het tractaat *L'Ambassadeur* publiceerde.

²³ TNA, SP 77/12 f° 330f, Trumbull aan de *Secretary of State*, Brussel, 25 mei 1617.

²⁴ G. MATTINGLY, *Renaissance Diplomacy* (Harmondsworth, 1955), p. 246-247.

Trumbulls netwerk binnen de Spaanse Nederlanden was even belangrijk. Hij kon evenwel weinig hooggeplaatste figuren onder zijn correspondenten rekenen²⁵. Een uitzondering was Jean Thymon, advocaat bij de Raad van Brabant²⁶. Thymon hielp met processen tegen Engelse onderdanen maar leverde ook informatie over de aartshertogen.

Trumbull verschaftte Londen inlichtingen over een brede waaier aan onderwerpen. Zo waren de Zuidelijke Nederlanden een favoriet toevluchtsoord voor katholieke vluchtelingen van de Britse eilanden. Van bijzonder belang waren de Britse regimenten in dienst van de aartshertogen. Vooral het Ierse regiment baarde Trumbull en de regering in Londen zorgen. Zoals in elke diplomatieke correspondentie is ook bij Trumbull materiaal te vinden over de toestand aan het hof: het geldgebrek van de aartshertogen, de wankele gezondheid van Albert en de vraag rond zijn opvolger waren constante aandachtspunten. Ook militaire informatie, zoals de troepenbewegingen tijdens de Gulik-Kleefse kwestie (1614) of de Dertigjarige Oorlog (1618-1648), ontbreekt niet. Trumbull had verder bijzondere aandacht voor boeken en pamfletten die door vijanden van de Engelse koning werden gepubliceerd.

2.2. Een ambigue relatie met katholieke vluchtelingen

Voor de uitbouw van zijn netwerk in de Zuidelijke Nederlanden maakte Trumbull handig gebruik van de contacten die hij cultiveerde met de Engelse, Schotse en Ierse vluchtelingen, maar ook met de soldaten die in dienst traden van het Engelse, Schotse of Ierse regiment van de aartshertogen. Trumbulls relatie met de vluchtelingen was ambigu. Hij hield hen te vriend om op die manier informatie in te winnen, maar hij moest zich van hen distantiëren in zijn officiële correspondentie, zeker tegenover bijvoorbeeld Winwood, die bekend stond als een calvinist. Zo stuurde Trumbull op zijn vraag in 1614 een lijst van de belangrijkste Engelse en Schotse onderdanen en de Engelse kloosters, colleges en seminaries in de aartshertogelijke Nederlanden²⁷.

In het najaar van 1616 kreeg Trumbull een aantal brieven in handen die betrekking hadden op Sir Thomas Leedes en zijn vrouw die in Leuven woonden. Tussen Leedes en Trumbull was er sprake van een

²⁵ S.P. ANDERSON, "The Elder William Trumbull", p. 121.

²⁶ Thymon en Trumbull correspondeerden tussen ca. 1613 en begin 1621.

²⁷ TNA, SP 77/11 f° 25^r-26^r, *The names of Certaine Principall men of the Englishe, and Scottishe nations, now residinge in the Archds. Provinces.*

zekere vertrouwdheid en zelfs vriendschappelijkheid; Leedes deed verschillende keren een beroep op Trumbull als hij in moeilijkheden zat. Toch had Trumbull er geen probleem mee de inlichtingen die hij uit de onderschepte brieven haalde door te spelen aan Winwood: Lady Leedes trok in het najaar 1616 in het geheim naar Engeland om de financiële problemen van de familie te verhelpen; zodra zijn vrouw terug was, plande Sir Thomas Leedes een reis naar het Spaanse hof om er het bevel te vragen over een regiment; op die manier hoopte hij ook geld binnen te rijven. Niet alleen de ambigue houding van Trumbull tegenover de Engelse vluchtelingen blijkt uit deze concrete casus, maar ook de manieren waarop Trumbull zich informeerde. Meestal verwees hij naar anonieme, volgens hem betrouwbare, bronnen. In dit geval deelde hij Winwood wel mee waar hij zijn informatie had gehaald, maar hij vroeg hem dit niet bekend te maken. Trumbull onderhield met Leedes en zijn vrouw immers een uiterlijke vriendschapsrelatie, ze konden hem verdere informatie verschaffen. Deze twee Engelse vluchtelingen hadden geen tekort aan spionnen aan het hof van James VI/I. Verder waren ze goed bevriend met de jezuïeten in Leuven, gezworen vijanden van de Engelse kerk en staat²⁸.

De aandacht ging niet alleen naar individuele vluchtelingen. Sir Thomas Edmondes protesteerde veelvuldig tegen de Engelse, Schotse en Ierse kloosters, colleges en seminaries in de aartshertogelijke Nederlanden. Zowel tijdens audiënties als in zijn diplomatiek testament in 1609 liet hij zijn ongenoegen duidelijk blijken²⁹. Ondanks zijn bezwaren bleven die floreren. Maar het waren vooral de Engelse jezuïeten die het moesten ontgelden. Trumbull beschreef hen als een fontein waaruit alle verraderlijke praktijken vloeien³⁰. Op 8 november 1609 telde het Engelse jezuïetenklooster in Leuven volgens hem 28 of 30 personen, een verdrievoudiging sinds 1607.

Naast de Engelse jezuïeten waren de Ierse franciscanen in Leuven³¹ de belangrijkste pleitbezorgers voor rebellie op de Britse eilanden. Volgens Trumbull stuurden zij in het voorjaar van 1616 Henry Owen naar Ierland met een drukpers om er hun paapse en verboden boeken

²⁸ TNA, SP 77/12 f° 180, Trumbull aan Winwood, Brussel, 16 september 1616.

²⁹ TNA, SP 77/8 f° 173^v-174^r, Edmondes aan Salisbury, Brussel, 1 oktober 1606; TNA, SP 77/8 f° 209, lijst van kloosters, seminaries en colleges in de zuidelijke Nederlanden, ca. 1607; *HMC Downshire II* (1936) 117-119, Edmondes aan aartshertog Albert, Brussel, 30 augustus 1609.

³⁰ TNA, SP 77/10 f° 243^r-244^r, Trumbull aan [Rochester?], Brussel, 6 december 1612; TNA SP 77/10 f° 251^v-252^r, Trumbull aan James VI/I, Brussel, 14 januari 1613.

³¹ P. CONLAN, *St. Anthony's College of the Irish Franciscans, Louvain, 1927-1977, 1607-1977* (Dublin, 1977).

te kunnen drukken. De pers zou via Zeeland worden overgebracht. Trumbull hoopte dat die daar kon worden onderschept. De groei van het aantal kloosterlingen van de franciscanen in Leuven baarde hem zorgen³². Het onderzoek van Peter Guilday wijst inderdaad uit dat het aantal Engelsen die het Kanaal overstaken en hun intrek namen in een klooster of college constant groeide sinds de jaren 1560 en een piek bereikte in de vroege zeventiende eeuw³³.

De Engelse religieuze instellingen kregen financiële steun van de aartshertogen en van de Spaanse vorst. Ook in Engeland werden grote sommen geld ingezameld door vaak vooraanstaande families³⁴. Trumbull was ervan overtuigd dat die instellingen niet konden overleven zodra er een afdoende middel werd gevonden om die transacties te verhinderen³⁵.

De perceptie dat de Britse vluchtelingen een gevaar vormden voor de Engelse monarchie is duidelijk aanwezig in Trumbulls correspondentie. Tijdens zijn mandaat zou Trumbull informatie blijven doorspelen over die voortvluchtige onderdanen van James VI/I. De rapporten tonen aan dat er een zekere angstpsychose bestond tegenover die vluchtelingen. Daar tegenover staat evenwel opvallend weinig actie. Trumbull moest, behalve op regelmatige basis rapporteren, weinig ondernemen. Die ambiguïteit bestond ook in Engeland. Grote vervolgingen van katholieken waren er niet tijdens het bewind van James VI/I³⁶.

2.3. Spionage

Nu en dan bood er zich iemand aan om in dienst te treden van de Engelse vorst. In augustus 1612 kreeg Trumbull bezoek van de Ier Fergus Donnell die een goede reputatie genoot onder zijn landgenoten

³² TNA, SP 77/12 f° 38^v-40^r, Trumbull aan Winwood, Brussel, 21 maart 1616.

³³ P. GUILDAY, *The English Catholic Refugees on the Continent 1558-1795*, I. *The English Colleges and Convents in the Catholic Low Countries, 1558-1795* (Londen en New York, 1914), p. 21, 28.

³⁴ TNA SP 77/12 f° 38^v, Trumbull aan Winwood, Brussel, 21 maart 1616; P. GUILDAY, *The English Catholic Refugees on the Continent 1558-1795*, I, p. 29, 32.

³⁵ TNA, SP 77/10 f° 300, Trumbull aan James VI/I, Brussel, 23 juni 1613.

³⁶ Recente literatuur: P. LAKE en M.C. QUESTIER (ed.), *Conformity and orthodoxy in the English Church, c. 1560-1660* (Woodbridge, 2000); M.C. QUESTIER, "Loyalty, religion and state power in early modern England: English Romanism and the Jacobean oath of allegiance", *Historical Journal*, 40 (1997), p. 311-329.

en deel uitmaakte van het Ierse regiment³⁷. Hij bood zijn diensten aan om informatie te verzamelen over mogelijke anti-Engelse samenzweringen. In ruil verwachtte hij geld en bescherming van de Engelse koning.

Om Trumbull te overtuigen was meer nodig dan een goede reputatie. Daarom bracht de Ier Fergus Donnell eerst een voorsmaakje van de inlichtingen die Trumbull kon verwachten. Donnell had een gesprek gehad met een franciscaanse broeder uit Leuven, een man met veel invloed op de kolonel van het Ierse regiment. Die broeder had gesproken met Juan de Mancidor, van 1596 tot 1618 secretaris van Staat en Oorlog onder aartshertog Albert. Uit dat gesprek zou gebleken zijn dat er een samenzwering ophanden was zowel tegen James VI/I als tegen de rest van de protestantse vorsten in Europa. Het Ierse regiment zou in die toekomstige troebelen een rol spelen, want, zo verzekerde hij, het zou vóór Pasen naar Ierland worden gestuurd. Donnell was niet enkel bereid om informant te spelen, hij wou ook actief meewerken aan het ontbinden van het Ierse regiment. Vijfhonderd van de beste soldaten zouden door James VI/I kunnen worden ingezet in Ierland, de Verenigde Provinciën of Duitsland³⁸.

Trumbull vond de informatie van Donnell weinig geloofwaardig. Spanje had immers het geld noch de intentie om dergelijke ondernemingen uit te voeren. Bovendien leefde de Engelse koning in vrede met de rest van de Europese monarchen, zodat hij het ontbinden van het Ierse regiment niet openlijk kon bevorderen. Trumbull was wel overtuigd van de goede intenties van Donnell en wou hem motiveren zijn diensten verder te zetten. De Engelse ambassadeur stelde passende beloningen voor nuttige informatie in het vooruitzicht. Trumbull bracht James VI/I op de hoogte en de Engelse vorst zorgde binnen de maand voor een antwoord. De Engelse gezant kreeg de toestemming om te onderhandelen over redelijke voorwaarden. Trumbull voerde dit plichtsbewust uit³⁹. Fergus Donnell zou een van de meest betrouwbare Ierse informanten van Trumbull worden⁴⁰.

³⁷ Literatuur over het Iers regiment: H. GRÁINNE, *Irish military community in Spanish Flanders, 1586-1621* (Dublin, 1992); B. JENNINGS (ed.), *Wild geese in Spanish Flanders, 1582-1700, Documents relating chiefly to Irish regiments, from the Archives Générales du Royaume, Brussels, and other sources* (Dublin, 1964).

³⁸ TNA, SP 77/10 f° 217, Trumbull aan James VI/I, Brussel, 4 september 1612.

³⁹ *HMC Downshire* III (1938) 427, Trumbull aan James VI/I, Brussel, 3 december 1612; *HMC Downshire* III (1938) 449, Rochester aan Trumbull, Londen, 31 december 1612.

⁴⁰ S.P. ANDERSON, 'The Elder William Trumbull', p. 117-118.

3. INSTRUCTIES OF EIGEN INITIATIEF?

3.1. De Engelse lakenhandel onder druk

De interesse van Londen voor wat zich in de Zuidelijke Nederlanden afspeelde, was niet altijd overdonderend. Trumbull meldde in 1611 dat aartshertog Albert van plan was de invoer van (gekleurd) Engels laken te verbieden⁴¹. Hij wou de oude lakennijverheid in de aartshertogelijke Nederlanden nieuw leven inblazen. Trumbull wendde zich tot collega-diplomaten en Engelse handelaars om hen raad te vragen. Edmondes liet op 29 augustus 1611 weten dat hij Trumbulls bezorgdheid omtrent de desinteresse in Londen voor het mogelijke invoerverbod voor Engels laken begreep. Hij kon twee mogelijke redenen aanhalen: ofwel dacht Londen dat de aartshertog zijn plan niet zou doorzetten, ofwel veronderstelden ze dat de Engelse staat er geen schade van zou ondervinden. Edmondes gaf Trumbull de raad om rechtstreeks de aartshertog en zijn ministers hierover aan te spreken. Hij moest benadrukken dat een dergelijk verbod een ernstige inbreuk zou betekenen op het Verdrag van Londen. Hun reactie zou dan misschien zorgen voor sensibilisering in Engeland⁴².

De besprekingen in de Geheime Raad over deze kwestie bleven doorgaan. Pas op 14 april 1612 (nieuwe stijl) nam de aartshertog een beslissing⁴³. De licenties toegekend in de bestaande paspoorten voor de invoer van Engels laken kwamen niet in gevaar, maar nieuwe paspoorten zouden niet meer worden uitgeschreven. Wit laken zou enkel nog via Antwerpen mogen worden geïmporteerd. Volgens Trumbull zou elke Engelse handelaar die Engels laken in de Zuidelijke Nederlanden wenste in te voeren, een vaste hoeveelheid wol moeten bijhebben om de manufactuur van laken in de aartshertogelijke Nederlanden te bevorderen. De ordonnantie had geen direct gevolg, aangezien de bestaande

⁴¹ J.D. BENSON, *Changes and Expansion in the English Cloth Trade in the Seventeenth Century: alderman Cockayne's project* (Lewiston, Queenston en Lampeter, 2002); W.-R. BAUMANN, *The Merchants Adventurers and the Continental Cloth Trade (1560s-1620s)* (Berlijn en New York, 1990); A. FRIIS, *Alderman Cockayne's Project and The Cloth Trade. The Commercial Policy of England in its Main Aspects, 1603-1625* (Kopenhagen en Londen, 1927).

⁴² HMC Downshire III (1938) 128, Edmondes aan Trumbull, Parijs, 29 augustus 1611.

⁴³ TNA, SP 77/10 f° 179^r, *Copie of the Archdukes Ordonnance concerning English cloth*. Een dergelijke ordonnantie is niet terug te vinden in V. BRANTS (ed.), *Règne d'Albert et Isabelle, 1597-1621* (Recueil des ordonnances des Pays-Bas. 2e série: 1506-1700 / Recueil des anciennes ordonnances de la Belgique) (2 dln., Brussel, 1909-1912), verder onderzoek moet meer duidelijkheid brengen.

paspoorten niet werden geschrapt. Trumbull stuurde ook een tweede ordonnantie mee, die de import van gekleurd laken verbood. Volgens sommigen, aldus Trumbull, was dit "but an embryo", een project dat de aartshertog nog kon wijzigen⁴⁴.

Trumbull rapporteerde niet alleen, maar bood ook een waaier van mogelijke tegenmaatregelen aan, waarvan het invoerverbod op afgewerkte producten uit de aartshertogelijke Nederlanden het belangrijkste was. Trumbull had de vergelijking gemaakt en concludeerde dat de Zuidelijke Nederlanden economisch veel afhankelijker waren van Engeland dan vice versa. In augustus 1612 meldde koning James Trumbull dat hij de Privy Council de opdracht had gegeven om raad in te winnen bij de Engelse handelaars. Trumbull mocht dus binnenkort instructies verwachten. Ondertussen vertrouwde James VI/I Trumbull de opdracht toe zich in zijn naam tot de aartshertog te wenden, om zo de draagwijdte van dit nieuwe beleid te ontdekken⁴⁵. Tijdens een audiëntie op 25 augustus protesteerde Trumbull mondeling en leverde bovendien een uitgebreide remonstrantie af, *Remonstrance sur le fait de la deffence generale des draps d'Angleterre*⁴⁶. Daarin verwees hij niet alleen naar de verdragen die kort geleden waren gesloten, hij haalde ook de akkoorden tussen de hertogen van Bourgondië en de Engelse kroon aan. In oktober had hij nog altijd geen antwoord gekregen op die remonstrantie. Een repliek werd beloofd, maar het enige dat Trumbull te horen kreeg waren excuses.

3.2. De lange schaduw van de *Corona Regia*

Naast handelsbelangen noopten ook eer en ideologie de Engelse vertegenwoordiger in Brussel tot interventies. De problematiek van illegale boeken en pamfletten in de aartshertogelijke Nederlanden was een terugkerend pijnpunt. Bij zijn vertrek in 1609 was dit een van de aandachtspunten in het diplomatiek testament van Edmondes⁴⁷. Hij ageerde in het bijzonder tegen de boeken die onder meer door de Engelse jezuïeten tegen James VI/I en zijn koninkrijk werden gepubliceerd. Veel veranderde evenwel niet na het vertrek van de ambassadeur,

⁴⁴ TNA, SP 77/10 f° 181^r, Trumbull aan Salisbury, Brussel, 13 mei 1612.

⁴⁵ *HMC Downshire* III (1938) 346-347, James VI/I aan Trumbull, Apthorp, 5 augustus 1612.

⁴⁶ TNA, SP 77/10, f° 389^r-390^r.

⁴⁷ *HMC Downshire* II (1936) 118-119, Edmondes aan Albert, [Brussel] en antwoord van Verreycken, respectievelijk 30 augustus 1609 en 5 september 1609.

zoals mag blijken uit de de casus van de *Corona regia*. Het onderzoek naar de relaties tussen Engeland en de Zuidelijke Nederlanden ten tijde van James VI/I en de aartshertogen heeft dit soort onderwerpen tot nu toe grotendeels genegeerd. De diplomatieke correspondentie van William Trumbull toont aan dat dit onterecht is.

Op 27 oktober 1615 interpeleerde de Engelse vorst de aartshertog zelf naar aanleiding van twee boeken⁴⁸: *Juris Pontificii Sanctuarium Defensum* van de katholieke polemist Dr. Edward Weston en *Isaaci Casauboni Corona Regia*⁴⁹. De *Corona Regia* zou de diplomatieke agenda van Trumbull gedurende lange tijd bepalen. Het werk schreef James vele ondeugden zoals valsheid, lafheid en gulzigheid toe. Verder werd ook zijn afstamming van Mary Stuart (1542-1587), koningin van Schotland tussen 1542 en 1567, in twijfel getrokken en moest de Anglicaanse kerk het ontgelden. Volgens de titelbladzijde was Isaac Casaubon de auteur en werd het gedrukt in Londen, maar niets was minder waar. Een eerste brief die melding maakt van de *Corona Regia* kwam van Jean Thymon. Hij informeerde Trumbull op 10 oktober 1615 (nieuwe stijl) dat er op de beurs in Frankfurt een uitzonderlijk beledigend pamflet was te vinden met als titel *Corona Regia*, gericht tegen de Engelse vorst⁵⁰. Vanaf die datum begon Trumbulls queeste, eerst naar auteur en drukker, en daarna naar gerechtigheid en vooral eerherstel voor de Engelse koning. Tegen eind november had Trumbull al verschillende reizen ondernomen in de Zuidelijke Nederlanden, onder andere naar Dowaai en Doornik. Hij was er evenwel niet in geslaagd iets te weten te komen over de schuldigen. De Franse ambassadeur, markies Gilbert de Preaux, was van mening dat de satire in Leuven was gedrukt. Een maand later meende Trumbull al met zekerheid te kunnen vaststellen dat Erycius Puteanus, professor aan de Leuvense universiteit, de auteur was; over de drukker bestond evenwel nog geen uitsluitsel⁵¹.

Trumbull wilde niet verder gaan zonder specifieke instructies uit Londen. Winwood stuurde hem twee brieven, beide gedateerd op 3 januari 1616. De tweede brief was geschreven op bevel van de koning zelf en bevatte de eigenlijke instructies, de eerste brief kondigde die aan. Koning James had de *Corona Regia* vergeleken met de *Stricturae*,

⁴⁸ TNA, SP 77/11 P 399^F-400^F, James VI/I aan Albert, Royston, 27 oktober 1615.

⁴⁹ IS. CASAUBONI *Corona Regia, id est Panegyricus cuiusdam vere aurei, quem Iacobo I. Magnae Britanniae &c. Regi, Fidei defensori delinearat ...* (Londen, 1615).

⁵⁰ HMC Downshire V (1988) 353 (brief 712), Thymon aan Trumbull, Brussel, 10 oktober 1615 (nieuwe stijl).

⁵¹ TNA, SP 77/11 P 414, Trumbull aan de Secretary of State, Brussel, 21 december 1615.

een boek dat Puteanus tegen Isaac Casaubon had gericht. Casaubon (1559-1614), een classicus en kerkhistoricus die in 1610 naar Engeland was uitgeweken, had nl. in opdracht van de Engelse koning in 1611 een open brief aan de Franse jezuiet Fronton Le Duc geschreven. Met deze brief, *Ad Frontonem Ducaem S.I. Theologum Epistola, in qua de Apologia disseritur*, nam hij deel aan de discussie of de jezuieten met hun theorie van tirannenmoord al dan niet hadden bijgedragen tot de moord op Hendrik IV. Puteanus diende Casaubon van antwoord in zijn *Stricturae*, gedrukt bij Flavius in Leuven in 1612⁵². Uit de overeenkomsten in stijl tussen de *Stricturae* en de *Corona Regia* concludeerde de Engelse koning dat Puteanus inderdaad de auteur moest zijn. Trumbull kreeg het directe bevel van James VI/I om kosten noch moeite te sparen en naar Leuven te trekken.

De instructies voor Trumbull waren gedetailleerd. Als in Leuven opnieuw bleek dat Puteanus de auteur was, dan moest Trumbull een audiëntie vragen bij de aartshertog. Hij moest de volgende hypothese voorleggen. Als de auteur een onderdaan van de aartshertog bleek te zijn, zou Albert dan zorgen dat de dader werd gestraft? Als de aartshertog daarmee instemde, moest Trumbull Puteanus beschuldigen en aandringen dat de Engelse koning genoegdoening zou krijgen. Trumbull moest er expliciet op wijzen dat Puteanus niet aan de bevoegdheid van de aartshertog ontsnapte, omdat hij niet tot de clerus behoorde⁵³. De laatste opmerking verwees vooral naar eerdere problemen en excuses die de aartshertogen hadden aangehaald om zich te onttrekken aan vragen van James VI/I over onder meer de Engelse jezuieten. Het was ook dit probleem van jurisdictie waarachter de aartshertog zich vanaf 1605 verschool om de verraders van het *Gunpowder Plot* in de Zuidelijke Nederlanden, namelijk John Gerard (1564-1637), Hugh Owen (1538-1618) en William Baldwin (1562-1632), niet uit te leveren. Als Engelse jezuieten ontsnapten John Gerard en William Baldwin aan Alberts jurisdictie; aangezien Hugh Owen een onderdaan van de Spaanse koning was, kwam het aan de Spaanse vorst toe een beslissing te nemen.

Trumbull hoefde de instructies niet af te wachten om zijn plicht te vervullen. Voor hij de brieven had ontvangen, trok hij al naar Antwerpen. Hij zou er twee weken spenderen. Met behulp van de

⁵² E. PUTEANUS, *In Is. Casauboni ad Front. Ducaem ... epistolam Stricturae. Liber prodromus* (Leuven, 1612).

⁵³ TNA, SP 77/12 P 3^r, minuut van een brief aan Trumbull, Londen, 3 januari 1616; originele brief, *HMC Downshire V* (1988) 399 (brief 828), Winwood aan Trumbull, Londen, 3 januari 1616.

trouwste Engelse handelaars kwam Trumbull in contact met de dagbladpionier Abraham Verhoeven (1575-1652). Aangezien Verhoeven correspondeerde met de Verenigde Provinciën, veronderstelde Trumbull dat hij te vertrouwen was. Trumbull toonde hem zijn exemplaar van de *Corona Regia*. Volgens Verhoeven was het lettertype Frans, maar was het boek zelf in een radius van 10 mijl rond Antwerpen gedrukt. Ondanks de beloning die hem werd beloofd, ondernam Verhoeven niets. Andere pogingen in Antwerpen mislukten eveneens. Ofwel was de informatie die Trumbull kreeg te algemeen, ofwel kreeg hij geen medewerking. Trumbull kwam zelfs niet te weten of het boek er werd verkocht. Hij schreef dit toe aan de interventie van Anne-Marie de Camudio, de echtgenote van Ferdinand van Boisshot (ambassadeur van de aartshertogen in Londen van 1611 tot 1615), die Infanta Isabella inschakelde.

Trumbull meende dat hij ook door anderen werd tegengewerkt. Hij vermoedde dat de Leuvense drukker Gerard Rivius tijdens zijn bezoek ook naar Antwerpen reisde om te verhinderen dat hij een ontdekking zou doen. Ontevreden keerde Trumbull terug naar Brussel, waar hij beide brieven van Winwood ontving en zich tot de aartshertog keerde. Albert ontving Trumbull zoals gewoonlijk welwillend. Hij vertelde Trumbull dat hij reeds een verbod op de verkoop van de *Corona Regia* had uitgevaardigd. Trumbull kon hiermee geen genoegen nemen en eiste niets minder dan de bestraffing van de schuldigen,

according to the tenure of the Treatyes betweene them, and answerable to the lawes of nations, and the Constitutions of his owne Countryes⁵⁴.

Albert vroeg of Trumbull wist wie de auteur was en waar het pamflet was gedrukt. Uit tactische overwegingen beweerde Trumbull dat hij nog niets met zekerheid wist. De aartshertog stelde een onderzoekscommissie in met aan het hoofd Willem de Steenhuys, lid van de Geheime Raad. De Geheime Raad en de speciale commissie waren evenwel niet zo voortvarend als Trumbull had gehoopt. Trumbull zocht getuigen om zijn zaak kracht bij te zetten. Hij slaagde erin een kroongetuige aan te voeren, Henry Taylor. Taylor sprak behalve zijn moedertaal ook Nederlands. Hij had in 1615 geholpen bij de druk van de *Corona Regia* in Leuven bij Johannes Christophorus Flavius. Aangezien hij geen Latijn kende, beweerde hij geen flauw idee te hebben gehad van wat het boek inhield. Ondanks de uitgebreidheid van

⁵⁴TNA, SP 77/12 f° 11^r-13^v, 13^v-14^v, 16^v, Trumbull aan Winwood, Brussel [31 januari] 1616.

zijn getuigenis hechtten de commissarissen van de aartshertogen er weinig belang aan. Ze beschouwden Taylor immers als een onbetrouwbaar figuur. Een tweede getuige was een andere werkmans die Flavius hielp bij het drukken, een zekere (Jehan Hendrick, of Hans) Van Once. Na lang zoeken slaagde Trumbull erin hem te lokaliseren, maar ook zijn woord werd in twijfel getrokken. Stilaan werd duidelijk dat James VI/I van de aartshertogen geen gerechtigheid in deze zaak hoefde te verwachten.

Trumbull probeerde met alle mogelijke middelen de onderzoekscommissie aan te sporen. Hij legde eveneens een uitgebreide lijst voor met alle personen die door de commissie moesten worden ondervraagd⁵⁵. Daarnaast stelde de Engelse gezant ook een leidraad van vragen op voor de belangrijkste spelers in deze schijnbaar eindeloze zaak⁵⁶. De aartshertogelijke commissie bereikte weinig tastbare resultaten. Trumbull kreeg de indruk dat Flavius op de hoogte werd gebracht van een nakend bezoek aan Leuven zodat hij kon vluchten of onderduiken. James VI/I stuurde in april 1617 een uitzonderlijk ambassadeur (in tegenstelling tot een resident had een uitzonderlijk ambassadeur een korte missie met één doel), Sir John Bennet, om zijn eis voor gerechtigheid kracht bij te zetten. Trumbull moest hem op alle mogelijke manieren helpen. Bennet zag evenwel snel in dat zijn bezoek niets zou opleveren en vertrok reeds in juni 1617. De aartshertogen waren verrast door dit snelle vertrek en schreven inderhaast brieven om James VI/I gunstig te stemmen. Zo meldde Albert bijvoorbeeld dat hij de drukker Flavius had verbannen⁵⁷. Een tijdlang leek het erop dat Trumbull ook zou worden teruggeroepen. Hij benadrukte het grote nadeel dat zou ontstaan door een breuk tussen de aartshertogen en de Engelse kroon. Uiteindelijk bleef Trumbull op post in Brussel. De sterke reactie van James kan voor een stuk verklaard worden door de maatschappelijke positie van Puteanus. Hij was immers de hofhistoriograaf van de aartshertogen.

De zaak van de *Corona Regia* zou een lange schaduw werpen op de diplomatieke carrière van de Engelse agent, maar Trumbull gaf niet op. Na het vertrek van Bennet waren volgens Trumbull de legale middelen uitgeput. Hij deed evenwel nog een laatste voorstel: Puteanus ontvoeren en hem naar de Verenigde Provinciën of de Palts brengen. De Verenigde Provinciën waren broeders in het geloof, en van hen kon dus enige redelijkheid worden verwacht in deze materie. De keurvorst

⁵⁵ TNA, SP 77/12 f° 58^r-59^v.

⁵⁶ TNA, SP 77/12 f° 61^r-66^r.

⁵⁷ TNA, SP 77/12 f° 345, Albert aan James VI/I, Mariemont, 17 juni 1617 (nieuwe stijl).

van de Palts, Frederik V (1596-1632), was eveneens een bondgenoot van Engeland. Hij was immers met de dochter van de Engelse koning, Elizabeth, gehuwd.

Een verdere doorbraak in de zaak kwam in 1624. Flavius was al verschillende keren gesignaleerd in Keulen en andere delen van het Heilig Roomse Rijk. Trumbull stuurde een van zijn medewerkers, John Wolley, om Flavius naar zijn huis te lokken en tot een bekentenis te dwingen voor de Keulse autoriteiten. Deze gaf toe dat Puteanus de proefdrukken zeker had verbeterd. Trumbull stuurde Wolley triomfantelijk terug naar Londen met de schuldbekentenis⁵⁸. Het zou evenwel nooit tot een berechting van Puteanus komen.

Alhoewel Flavius bekende dat Puteanus de proefdrukken nalas, identificeerde hij de historiograaf van de aartshertogen niet als de auteur. Pas aan het einde van de twintigste eeuw zou onderzoek uitwijzen dat Puteanus inderdaad onschuldig was. Terwijl Gaspar Scioppius (1576-1649) tot in de twintigste eeuw werd opgevoerd als andere mogelijke verdachte, is het een brief van Puteanus aan Frederick de Marselaer (november 1623) die uitsluitsel biedt. Puteanus noemt de dader niet bij naam, maar uit de beschrijving wordt besloten dat hij ongetwijfeld doelde op Cornelius a Breda (1588-1620), een vroegere leerling en vriend⁵⁹.

4. NA BRUSSEL

Na zijn terugkeer in oktober 1625 zou Trumbull korte tijd in het Engelse parlement zetelen, maar hij stelde zich geen tweede keer kandidaat. Hij nam zijn taken als klerk van de Privy Council op en werd in januari 1626 ingezworen als eerste klerk. S.P. Anderson stelt dat het verrassend is dat Trumbull nooit werd geridderd, wat voor iemand met zijn anciënniteit als diplomaat en als klerk van de Privy Council normalerwijze kon worden verwacht. Ze oppert dat Trumbull misschien zelf liever tastbare appreciatie kreeg, naar aanleiding van zijn benarde

⁵⁸ S.P. ANDERSON, 'The Elder William Trumbull', p. 123.

⁵⁹ W. SCHLEINER, 'Frühe Detektivarbeit zur Entlarvung des Authors der Corona Regia', in: H. JAUMANN (ed.), *Kaspar Schoppe (1576-1649), Philologe im Dienste der Gegenreformation. Beiträge zur Gelehrtenkultur des europäischen Späthumanismus* (Frankfurt am Main, 1998), p. 423-434; G. TOURNOY, 'Erycius Puteanus, Isaac Casaubon and the author of the Corona Regia', *Humanistica Lovaniensia. Journal of Neo-Latin Studies*, 49 (2000), p. 377-390.

financiële situatie in Brussel. De familie Trumbull kreeg Easthampstead Park aan de rand van Windsor Forest voor 40 shilling per jaar, op voorwaarde dat ze er 200 rendieren voor de koninklijke jacht onderhielden. Hij was nog één keer kandidaat voor een diplomatieke post in de Levant Compagnie, maar haalde het net niet. Trumbull oefende nog verschillende lagere functies uit aan het hof. In 1632 bracht hij het tot Muster-Master-General van Engeland en werd hem de controle toevertrouwd van de lijsten met soldaten die door de commandanten van de regimenten werden opgesteld. Dit ambt bekleedde hij tot aan zijn dood in 1635⁶⁰.

⁶⁰ S.P. ANDERSON, 'The Elder William Trumbull', p. 124-125.